

ชื่อแหล่ง วัดถ้ำรงค์
ที่ตั้ง หมู่ที่ 3 บ้านถ้ำรงค์ ตำบลถ้ำรงค์ อำเภอบ้านลาด จังหวัดเพชรบุรี
เส้นทางเข้าสู่แหล่ง จากจังหวัดเพชรบุรี ไปทางอำเภอกำแพง ตามถนนเพชรเกษมแยกเข้าทางหลวง
หมายเลข 4009 เข้าไปประมาณ 800 เมตร วัดอยู่ทางขวา ถ้ำอยู่ทางซ้าย
สภาพภูมิศาสตร์และสิ่งแวดล้อม
สภาพภูมิศาสตร์ เขาลูกโดดบนที่ราบ
แหล่งน้ำ แม่น้ำเพชรบุรีอยู่ทางทิศตะวันตกห่างประมาณ 1 กิโลเมตรเศษ
ประวัติ สร้างเมื่อ พ.ศ. 2325 ตามทะเบียนวัดภาค ได้รับพระราชทานวิสุงคามสีมาเมื่อ พ.ศ. 2355 (ตาม
บัญชีวัดแผนกศึกษาธิการ)

หลักฐานทางด้านโบราณคดี

1. **พระพุทธรูปในถ้ำ** ซึ่งเป็นถ้ำหินปูนคูหาเดียว ขนาดใหญ่มีการสร้างพระพุทธรูปปูนปั้น ไว้ตาม
ซอกหินผนังถ้ำ จำนวน 10 องค์ ที่ผนังด้านทิศตะวันตก มีพระประธานและพระพุทธรูปแวดล้อม ผนังด้านทิศ
เหนือมีพระพุทธรูปประดิษฐานอยู่ 2 องค์ รายละเอียดดังนี้

1.1 **พระพุทธรูปยืนปูนปั้น (ทาสี)** ขนาดใหญ่ประดิษฐานอยู่ตรงกลางกลุ่มพระพุทธรูป
ทำนองเป็นพระประธาน ปางประธานอภัย ประทับอยู่บนฐานบัว ก่ออิฐฉาบปูน ประดับลายปูนปั้นเป็นกลีบบัว
ลักษณะเป็นฐานเพิ่มมุมก้อยสูง

1.2 **พระพุทธรูปยืนปูนปั้น (ลงรัก)** ปางประธานอภัย ประดิษฐานอยู่บนฐานบัวปูนปั้นทาสี
แดงและมีซุ้มเรือนแก้ว อยู่ทางด้านซ้ายของพระพุทธรูปองค์ใหญ่ เศียรอยู่ระดับเดียวกับพระองค์ใหญ่ แต่ขนาด
เล็กกว่ามาก

1.3 **พระพุทธรูปยืนปูนปั้น (ทาสีแดง)** ปางประธานอภัย ประดิษฐานอยู่บนฐานบัวปูนปั้น
ทาสีแดง ด้านข้างมีรูปหงส์ แต่ปัจจุบันเหลือเพียงตัวเดียว มีซุ้มเรือนแก้ว เช่นเดียวกัน พระพุทธรูปองค์นี้อยู่
ทางด้านขวาของพระองค์ใหญ่

1.4 **พระพุทธรูปนั่งปูนปั้น (ลงรักปิดทอง)** ปางมารวิชัย ประดิษฐานอยู่บนฐานบัว
ทางซ้ายของพระองค์ใหญ่ และอยู่ใต้พระพุทธรูปยืน

1.5 ที่ขอบของช่องหิน ที่ประดิษฐานพระพุทธรูปนั่ง (ข้อ 1.4) ทางขวา ระดับเหนือเศียร มี
พระพุทธรูปนั่ง ปางมารวิชัย ปูนปั้น ประดิษฐานอยู่บนฐานบัวปูนปั้น ทำเป็นกลีบบัวขนาดใหญ่

1.6 น่าจะเป็น**พระพุทธรูปนั่ง** ปัจจุบันชำรุด ไปหมดแล้ว เหลือเฉพาะช่องหินและแกนไม้ที่
รองรับฐานพระพุทธรูปเดิม อยู่ทางด้านซ้ายของพระพุทธรูปองค์ใหญ่

1.7 **พระพุทธรูปยืนปูนปั้น** ลงรักปิดทอง ปางประธานอภัย อยู่ข้างแท่นฐานบัวพระ
ประธาน ซึ่งนำมียูก่อน

1.8 **พระพุทธรูปนั่ง** ลงรักปิดทอง อยู่ชิดกับฐานพระประธาน อยู่ระดับต่ำกว่าพื้นปัจจุบัน
น่าจะเป็นของเดิมที่มีมาก่อน ปัจจุบันโผล่แค่บันพระองค์

1.9 **พระพุทธรูปยืน** ปูนปั้นลงรัก สภาพชำรุดโดยเฉพาะท่อนพระกร ปูนฉาบกระเทาะจน
เห็นแกนไม้ข้างใน ประดิษฐานอยู่บนฐานบัวปูนปั้นทาสีแดง อยู่ที่ผนังทางด้านทิศเหนือ

1.10 **พระพุทธรไสยาสน์** ปูนปั้นลงรักปิดทอง ส่วนพระกรข้างขวา เห็นแกนไม้ด้านใน มีแท่นฐานบัวรองรับ แต่สภาพชำรุดมาก ประดิษฐานอยู่ทางด้านทิศเหนือ ใกล้ปากถ้ำ

ด้านล่างของพระนอนบนผนังหินงอก หินย้อย มีรูปรอยปูนปั้นคล้ายรูปคน รูปสัตว์ แต่มองเห็นไม่ชัดเจน

นอกจากนี้ภายในถ้ำ ยังมีชิ้นส่วนพระพุทธรูปที่ชำรุดสลักหักพังอยู่เป็นจำนวนมาก ส่วนใหญ่เป็นพระพุทธรูปหินทราย ทางวัดได้ทำแท่นฐานเพื่อประดิษฐานพระพุทธรูปเหล่านี้ ซึ่งบางส่วนเป็นชิ้นส่วนพระพุทธรูปปูนปั้นที่ประดิษฐานอยู่ตามซอกผนังหิน แล้วชำรุดหักพังลงมา พื้นถ้ำปัจจุบันเป็นพื้นซีเมนต์

2. **เจดีย์** จำนวน 3 องค์ อยู่ที่ผนังถ้ำ 2 องค์ และอยู่ถัดออกไปอีก 1 องค์

2.1 **เจดีย์ทรงสี่เหลี่ยม** ตั้งอยู่หน้าถ้ำ ทางด้านซ้าย ฐานชั้นล่างทรงสี่เหลี่ยม ถัดขึ้นไปมีชั้นประดิษฐานพระพุทธรูปนั่งทั้ง 4 ทิศ ถัดขึ้นไปเป็นชั้นประดิษฐานพระพุทธรูปยืน

2.2 **เจดีย์ย่อมุมไม้ยี่สิบ** ตั้งอยู่หน้าถ้ำ ทางด้านขวาเป็นเจดีย์ฐานกลม ถัดขึ้นไปเป็นฐานสิงห์ย่อมุมไม้ยี่สิบ สามชั้น แล้วเป็นบัวกลุ่มรองรับปากระฆัง องค์กระฆังกลมส่วนยอดหักหายไป

2.3 **เจดีย์ทรงปราสาท** ยอดทรงระฆัง ด้านล่างมีชั้นประดิษฐานพระพุทธรูปนั่ง ทั้ง 4 ทิศ ถัดขึ้นไปมีชั้นประดิษฐานพระพุทธรูปยืน จากนั้นมีบัวกลา 3 ชุด องค์กระฆังกลม มีบัวปากระฆังรองรับ บัลลังก์สี่เหลี่ยม ถัดขึ้นไปเป็นมณฑปเสถียร สภาพชำรุดมาก ส่วนยอดหักหายไป

ภายในเขาถูกเตี้ยกันมีถ้ำอีกหลายถ้ำ บางถ้ำมีขนาดใหญ่ จากคำบอกเล่าของเจ้าอาวาสวัดถ้ำรงค์มีบางถ้ำพบเศษภาชนะดินเผาและบนยอดเขามีร่องรอยสิ่งก่อสร้างที่สร้างด้วยอิฐ แต่เนื่องจากการสำรวจในครั้งนี้ไม่สะดวกที่จะสำรวจถ้ำเหล่านั้น เนื่องจากเป็นช่วงฤดูฝน การเดินทางสำรวจจึงไม่สะดวก และที่วัดบรรพตवास อำเภอกำแพง ก็มีภาชนะที่มีผู้พบในถ้ำบนเขาถ้ำรงค์เก็บรักษาไว้

การกำหนดอายุสมัย

อยุธยา - รัตนโกสินทร์

การประกาศขึ้นทะเบียน

ยังไม่ได้รับการขึ้นทะเบียน

รูปแบบของแหล่งโบราณคดี

ศาสนสถานในพุทธศาสนา ยังใช้เป็นที่สักการะบูชา

วันที่ปฏิบัติงาน

สำรวจ 2 กันยายน 2539 บันทึก 10 กันยายน 2539

ผู้ปฏิบัติงาน

นางสาวพยุ่ง วงษ์น้อย

ที่มาของข้อมูล

รายชื่อวัดในอำเภอบ้านลาด จังหวัดเพชรบุรี ที่ได้รับพระราชทานวิสุงคามสีมาแล้ว (พระ พ.ต. พลศักดิ์ สุวรรณบุรณ์)

ภาพประกอบ :

กลุ่มพระพุทธรูปในถ้ำ วัดถ้ำรงค์ องค์กลางเป็นพระพุทธรูปยืนขนาดใหญ่ ทำนองเป็นพระประธาน ด้านข้างมีพระพุทธรูป แวดล้อมอีกหลายองค์ ทั้งพระพุทธรูปยืน และพระพุทธรูปนั่ง

พระพุทธรูปปูนปั้น ปางมารวิชัย ในซอกผนังหินภายในถ้ำ วัดถ้ำรงค์

พระพุทธรูปยืนภายในถ้ำเป็นพระพุทธรูป
ปูนปั้นด้านในเป็นแกนไม้

ชิ้นส่วนพระพุทธรูป ที่เคยประดิษฐานอยู่ตาม
ซอกผนังถ้ำ ปัจจุบันชำรุดหักพังลงมาอยู่ที่พื้นถ้ำ

เจดีย์ทรงปราสาท ยอดทรงกลม มีซุ้ม
ประดิษฐาน พระพุทธรูปนั่ง และพระพุทธรูปยืน
ตั้งอยู่ทางทิศเหนือของถ้ำ ที่มีพระพุทธรูป

เจดีย์ย่อมุมไม้ยี่สิบ ตั้งอยู่หน้าถ้ำ วัดถ้ำรงค์